

Távközlő hálózatok és szolgáltatások

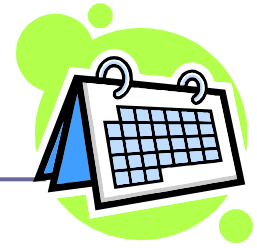
Távközlő rendszerek áttekintése

*Csopaki Gyula
Németh Krisztián
BME TMIT
2012. szept. 12.*

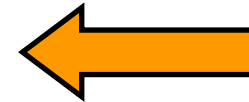
A tárgy felépítése

- 1. Bevezetés
 - Bemutatkozás, játékszabályok, stb.
 - Történelmi áttekintés
 - **Mai távközlő rendszerek architektúrája** ←
 - Technológiai, fizikai, gazdasági háttérismeretek (Henk Tamás)
- 2. IP hálózatok elérése távközlő és kábel-TV hálózatokon
- 3. VoIP
- 4. Kapcsolástechnika
- 5. Mobiltelefon-hálózatok
- 6. Jelátviteli követelmények, kodekek
- 7. Forgalmi követelmények, hálózatméretezés
- 8. Jelzésátvitel
- 9. Hálózati szolgáltatások (Henk Tamás)
- 10. Gerinchálózati technikák (Cinkler Tibor)
- 11. Távközlő rendszerek telepítése és üzemeltetése (Cinkler Tibor)

Áttekintés

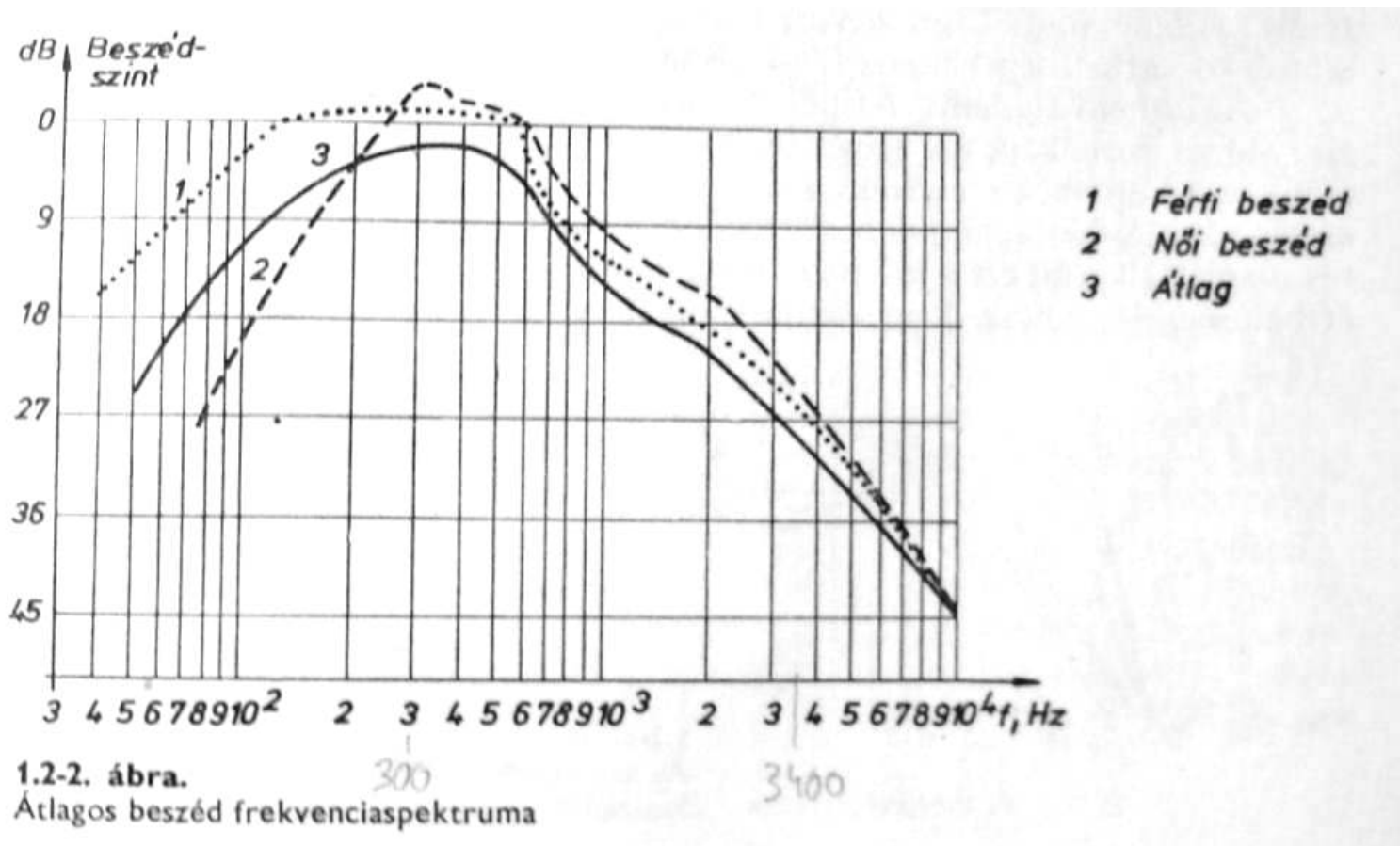
- Távközlő hálózati alapok
 - Távbeszélő hálózatok áttekintése
 - **Analóg és digitális beszédátvitel**
 - Számozás
 - ISDN
 - Újgenerációs hálózatok

Analóg beszédátvitel

- Végberendezés: hanghullám ↔ analóg elektromos jel
- Mit tudunk e jelről?
 - Emberi fül kb. [redacted] Hz – [redacted] Hz-t hall meg
 - Ebből a beszédjel felső határa [redacted] Hz

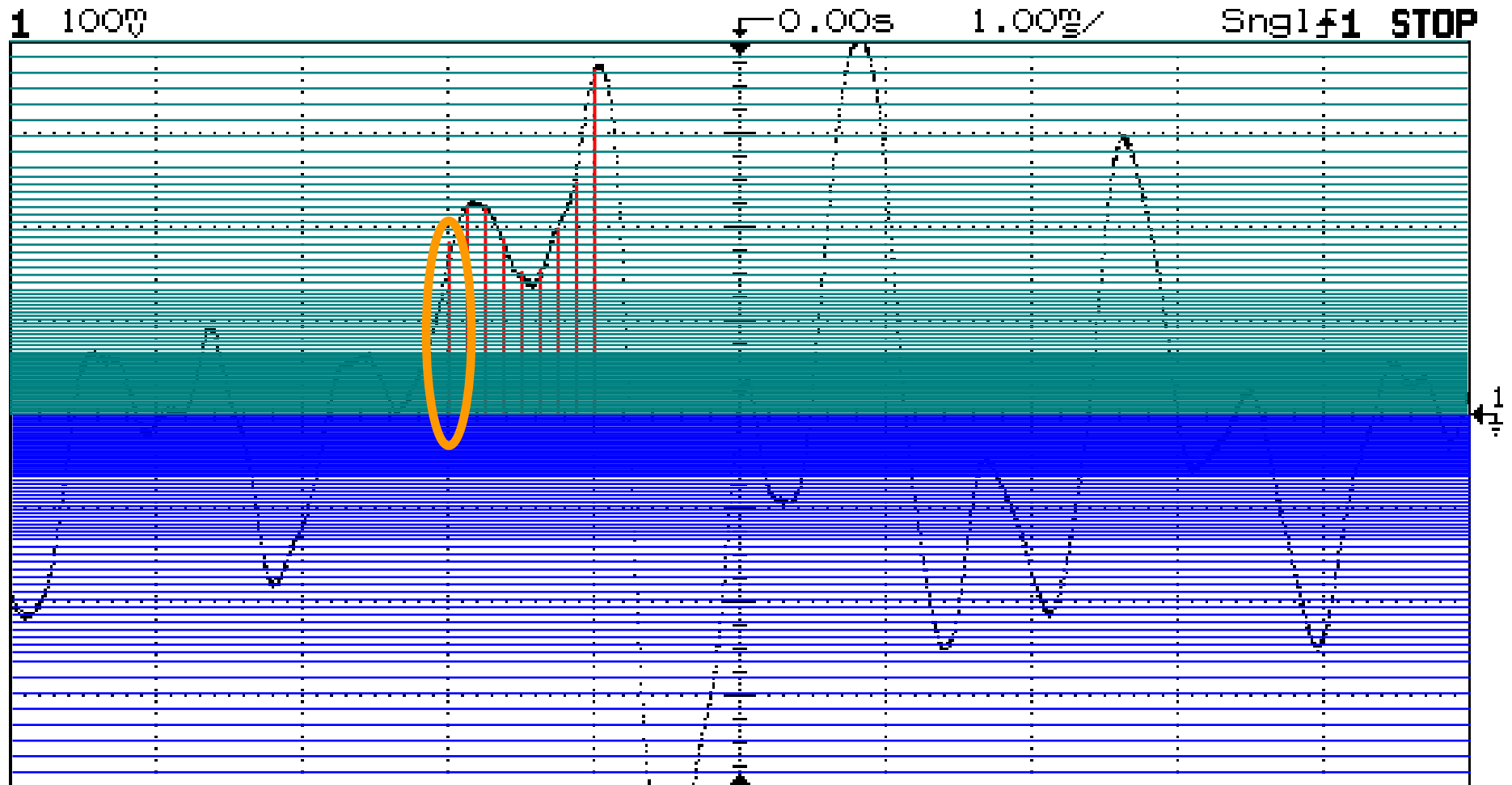

Analóg beszédátvitel

- Hány Hz széles legyen egy beszédcsatorna?
 - cél pusztán az érthető beszéd átvitele
 - + gazdaságosság!
- Korai nyálábolt trónkók FDM-et használtak
 - minél keskenyebb egy beszédcsáv, annál több fér rá egy trónkvonalra
- Manapság: digitális átvitel: TDM, IP
 - de a bitsebesség itt is számít...
 - ...és arányos az átvitt sávszélességgel (ld. majd: PCM)
- Érthetőség és beszédminőség az átvitt frekvencia függvényében:
 - 500...1000 Hz: rossz
 - 500...1500 Hz: tűrhető
 - 400...2000 Hz: kielégítő
 - 300...2500 Hz: megfelelő
 - 300...3400 Hz: jó
 - 200...3500 Hz: igen jó
- Döntés: **0,3 – 3,4 kHz-es sáv**
 - 3,1 kHz + védősávok = **4 kHz széles lesz egy beszédcsatorna**

PCM kodek egy valódi(bb) példán

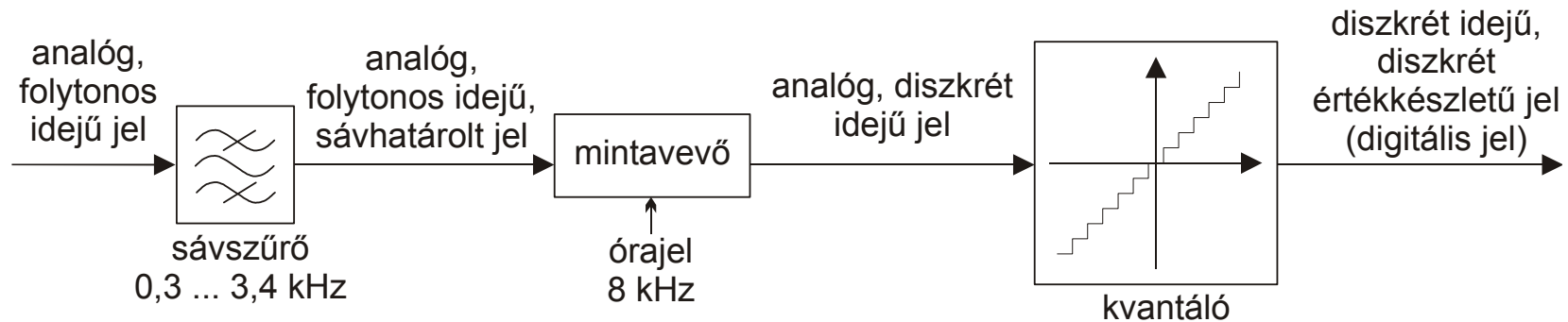

Beszédhang

Vonatkozó bitsorozat (kb. 180 mV-hoz): 10100110 (első bit az előjel)

PCM

□ A/D átalakítás (kódolás):

□ sávszűrés:

□ kvantálás: logaritmikus karakterisztikával (az emberi fül is ilyen)

- USA: μ törvényű kvantáló (μ -law)
- Európa: A törvényű kvantáló (A-law)
- hasonló, de nem kompatibilis, átkódolás kell

□ 8 kHz mintavétel

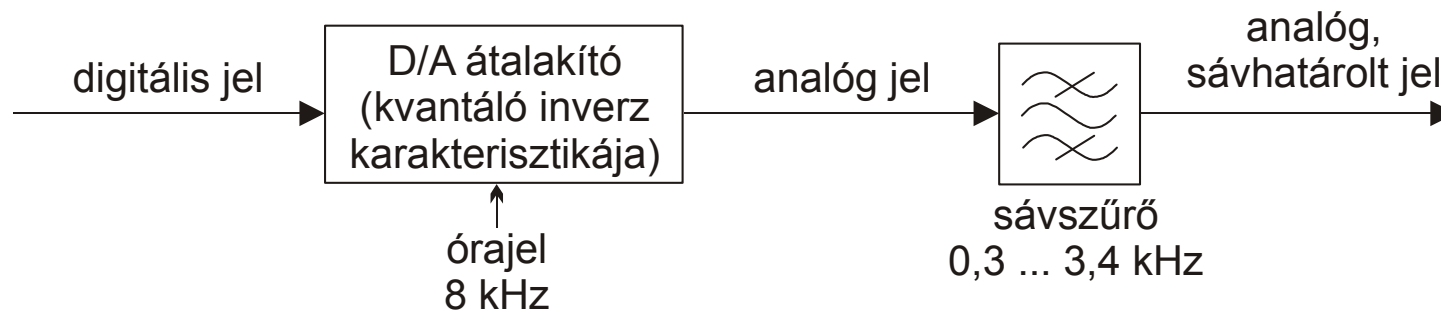
□ 8 bitre kvantálás: $8 \text{ kHz} \cdot 8 \text{ bit} = 64 \text{ kb/s}$

□ vannak újabb, sok szempontból jobb kodekek

- Id. majd a félév második felében

Kitérő: PCM

□ PCM dekódolás:

■ sávszűrő szerepe:

Analóg vs. digitális telefónia

- Analóg átvitel: egy csatorna ■ kHz
- Digitális átvitel (PCM): egy csatorna ■ kb/s
- Mekkora (analóg) sávszélességet igényel ennek az átvitele?
 - sok mindentől függ (pl. alkalmazott moduláció, jel/zaj viszony (S/N) a közegen), de *határozottan szélesebb sáv kell, mint analóg esetben*
- Ugyanakkor:
 - analóg S/N igény: kb. 60 dB
 - digitális S/N igény: kb. 20 dB (10^{-6} bithibaarányhoz)
- Ráadásul digitális esetben regenerátorokat alkalmazva a zaj nem adódik össze
 - (de: a bithibák igen)

Analóg vs. digitális telefónia

- A digitális technika további előnyei
 - megvalósítása egyszerűbb és megbízhatóbb
 - napjainkban már olcsóbb
 - a jel/zaj viszony független a hálózat méretétől (igaz, a bithibaarány függ)
 - a digitális berendezések gyártása nem igényel egyenkénti beállítást
 - kisebb helyigény
 - alacsonyabb tápigény
 - magasabb fokú hálózati intelligencia valósítható meg
 - sokkal kifinomultabb jelzésátvitel lehetséges
 - adat és beszédjelek egységesen kezelhetők
 - egyszerűbb a karbantartás
 - kapcsolás megvalósítható mozgó alkatrészek nélkül
 - ráadásul: újabb kodekek: kisebb sáv szélesség
- Ezek elsöprő előnyök

Analóg távbeszélő hálózatok

□ Analóg nyalábolás: FDM

- a nyalábolás hierarchikusan történik
 - közeg: koax kábel, mikrohullámú rádiós összeköttetés
- egyetlen koax kábelben 1920, ill. 2700 beszélgetés
- ez kb. 10 MHz lenne, de a hierarchia miatt további védősávok szükségesek
- külföldön létezett 10.000 beszédcsatornás, kb. 60 MHz-es rendszer is
- már nem használják. Hazánkban kb. 1990-ig voltak FDM trónkók üzemben

□ Analóg kapcsolás

- mechanikus, elektromechanikus rendszerek
- hosszú út a Strowger központoktól a keresztrudas (crossbar) kapcsolókig
- Ezt sem nem használják. Magyarországon 1990 és 2000 cserélték le a központokat digitálisra

Digitális távbeszélő hálózatok

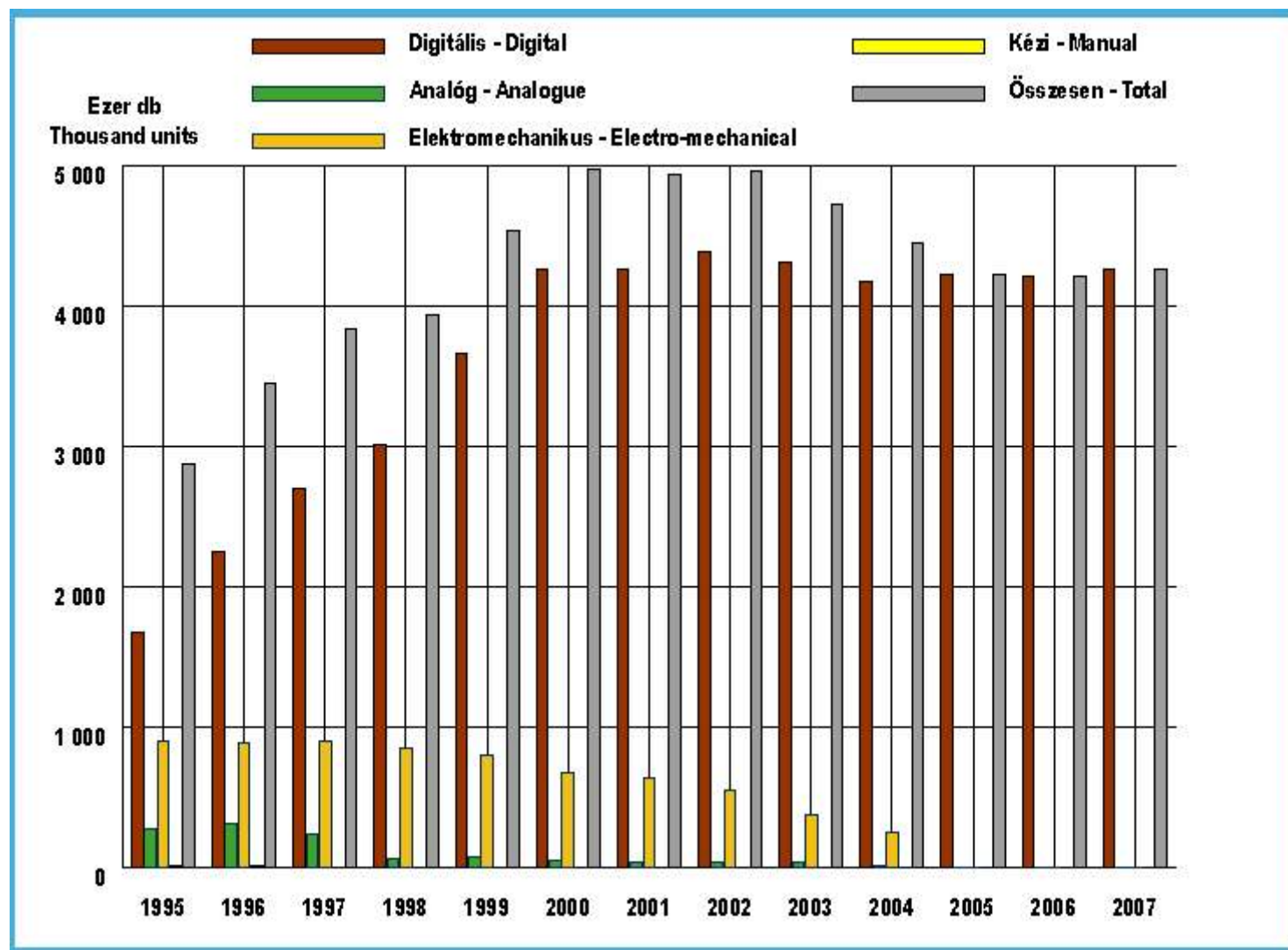
- először az átviteli utakat digitalizálták (USA: 1960-as, '70-es évek)
 - klasszikusan TDM (Time Division Multiplexing, időosztásos nyalábolás) rendszerek
 - általános célú digitális átviteli hálózatok, nem csak telefonhálózatok jeleire
 - pl. PDH, SDH (lásd majd a Gerinchálózati technikák fejezetet)
 - ma már sokszor IP is
- utána hamarosan a központokat is
 - TDM központok (lásd majd a Kapcsolástechnika fejezetet)
- a (vezetékes hálózati) végberendezések nagy része ma is analóg!
 - ami nem, az ISDN, ld. nemsokára
 - helyi kapcsolóközpontban történik meg az A/D – D/A átalakítás

Digitális távbeszélő hálózatok

- a vezetékes végberendezések javarészt analógok
 - a minőség megfelelő
 - kevesen fizetnek a plusz funkciókért
 - ezek nagy része ráadásul már elérhető analóg végberendezéssel:
 - intelligencia a központban, nem a készülékben!
 - digitális kiegészítések: hívószámkielzés, SMS
 - Id. hamarosan az ISDN-nél!

A távbeszélő központok kapacitása és digitalizáltsága Magyarországon (1995-2007)

Áttekintés

- Távközlő hálózati alapok
 - Távbeszélő hálózatok áttekintése
 - Analóg és digitális beszédátvitel
 - Számozás ←
 - ISDN

Számozás

- (Számozás: SzigH-oknál címzésnek hívják)
- Hívószám: eredetileg az előfizető helyét (címét) azonosította
- Mostani tendencia: az előfizetőt magát (nevét)
 - mobiloknál triviálisan
 - vezetékes esetben is egyre inkább:
 - számhordozhatóság
 - emelt díjas, vagy épp ingyenes számok
- E.164 ajánlás (ITU-T, <http://www.itu.int/rec/T-REC-E.164/en>)
- Egy nemzetközi telefonszám max. 15 számjegy, ebből 1-3 jegy az országhívószám:

1	Észak-Amerika
2	Afrika (+Grönland)
3,4	Európa
5	Közép- és Dél-Amerika
6	Ausztrália és Óceánia
7	Oroszország, Kazahsztán
8	Távol-Kelet (+Inmarsat, Nemzetk. zöld szám: 800)
9	Közel- és Közép-Kelet

